

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/84/2022
Identifikačné číslo spisu:	7819201146
Dátum vydania rozhodnutia:	31.05.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Zemková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7819201146.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Všeobecnej úverovej banky, a.s., Bratislava, Mlynské Nivy č. 1, IČO: 31 320 155 proti žalovaným: 1/ F. E., narodenému X. K. XXXX, S. V., Y. XXX, zastúpeného Združením na ochranu práv občana - AVES, Bratislava, Jána Poničana č. 9, 2/ U. E., narodenej XX. P. XXXX, S. V., Y. XXX, zastúpená: Advokátska kancelária JUDr. Almáši Gabriel, spol. s r. o., Bratislava, Šumavská č. 3, o zaplatenie 24 682,06 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 11Csp/52/2019, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3CoCsp/3/2021 z 20. januára 2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaná 2/ je povinná zaplatiť žalobkyni plnú náhradu trov dovolacieho konania, o výške ktorej rozhodne súd prvej inštancie.

Odôvodnenie

Rozsudok súdu prvej inštancie

1. Okresný súd Rožňava (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 11Csp/52/2019-162 z 15. júna 2020 žalobu zamietol a žalovaným priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu. Súd prvej inštancie postupoval podľa § 278 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) vzhľadom k tomu, že žalobca sa nedostavil na pojednávania a svoju neúčast' riadne neospravedlnil, aj napriek tomu, že bol riadne a včas predvolaný, rozhodol rozsudok pre zmeškanie, v prospech žalovaných.

Odvolanie a rozhodnutie odvolacieho súdu

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 20. januára 2022 sp. zn. 3CoCsp/3/2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v časti zamietajúceho výroku ako aj vo výroku o trovách konania vo vzťahu k žalovanému v 1/ rade. Druhým výrokom zmenil rozsudok súdu prvej

inštancie v časti zamietajúceho výroku ako aj výroku o trovách konania vo vzťahu k žalovanej v 2/ rade tak, že rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konania. Žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovanému v 1/ rade trovy odvolacieho konania v celom rozsahu. Svoje rozhodnutie založil na úvahe o tom, že ak o založení procesného spoločenstva rozhoduje iba vôľa veriteľa, jedná sa o samostatných spoločníkov. Žalobkyňa teda mohla uplatniť svoju pohľadávku iba vo vzťahu k niektorému z dlžníkov, z čoho je zrejmé, že sa nejedná o také spoločné práva alebo povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na každého zo žalovaných, preto neboli podľa odvolacieho súdu splnené podmienky pre rozhodnutie rozsudkom pre zmeškania vo vzťahu k žalovanej v druhom rade, ak sa jedná o samostatných spoločníkov - žalovaných a návrh na rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie žalovaná v druhom rade nepodala. Na základe uvedeného odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k žalovanej v druhom rade podľa § 389 ods. 1 písm. c) CSP zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Dovolanie a argumentácia procesných strán

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalovaná 2/ (ďalej aj ako „dovolateľka“) podala dovolanie. Prípustnosť mimoriadneho opravného prostriedku vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP majúca za to, že v konaní pred odvolacím súdom jej bolo nesprávnym procesným postupom znemožnené, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva, a to v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľka v súvislosti s procesným spoločenstvom poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu SR z 16. júla 2019, sp. zn. 1Cdo/234/2018. Dovolateľka argumentovala aj tým, že v prípade úspechu žalobcu by bol celý uplatnený nárok priznaný žalobcovi len voči žalovanej 2/ a tým pádom by sa žalobca mohol v exekučnom konaní domáhať uspokojenia celej pohľadávky z majetku, ktorý patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov - žalovaných 1/ a 2/. Dovolateľka v podanom dovolaní taktiež poukázala na skutočnosť, že spolu so žalovaným v prvom rade v konaní vzniesli námietku premĺčania a taktiež namietali aj neprijateľnosť zmluvných podmienok. Na základe uvedeného navrhla dovolateľka, aby Najvyšší súd SR ako súd dovolací napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil a rozsudok pre zmeškanie potvrdil aj voči žalovanej v druhom rade, resp. aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobca sa k dovolaniu žalovanej 2/ písomne vyjadril podaním doručeným súdu prvej inštancie dňa 22.04.2022. Mal za to, že nedošlo k naplneniu žiadneho dovolacieho dôvodu. V konaní na strane žalovaných nemôže ísť o nútené procesné spoločenstvo, keďže žiadny osobitný predpis nevyžaduje pre úspech v spore uplatňovať nárok žalobou voči všetkým solidárnym dlžníkom. Zároveň nejde ani o nerozlučné procesné spoločenstvo, keďže v konaní sa uplatňuje peňažný nárok poskytnutý žalovaným na základe zmluvy o úvere, pričom je len na úvahe veriteľa, či bude celé plnenie alebo jeho časť žiadať len od niektorého alebo od oboch dlžníkov. Žalobca poukázal na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (33Odo 1708/2006, 6Cdo/544/2015, 1Cdo/234/2018). Čo sa týka § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), ten rieši prípadný súhlas druhého manžela pri vybavovaní spoločných vecí, preto je v tomto prípade irelevantný. Vzhľadom na uvedené žiadal žalobca, aby dovolací súd podané dovolanie ako nedôvodné zamietol.

5. Žalovaný 1/ sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

Posúdenie veci dovolacím súdom

6. Najvyšší súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo

domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu, ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

9. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

11. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

12. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v ustanovení § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

13. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im práva úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

14. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda proces prejednávania sporu znemožňujúci strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaci možnosti jej aktívnej účasti na konaní (R129/1999, rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup

súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jej práv a záujmov v tom-ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý proces.

15. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

16. S poukazom na zrušujúci výrok odvolacieho rozsudku (§ 389 ods.1 písm. c/ CSP v spojení s bodom 24. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu) dovolací súd poukazuje už na konštantnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, že zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu nie je meritórne rozhodnutie odvolacieho súdu a preto nie je splnená podmienka prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP a to napriek zjavnému pochybeniu odvolacieho súdu vo výroku dva rozsudku, ktorým zmenil a zrušil rozsudok súdu prvej inštancie zároveň, pričom mal len zrušiť rozsudok súdu prvej inštancie.

17. V predmetnej veci dovolateľka namietala predovšetkým záver odvolacieho súdu ohľadom procesného spoločenstva, a to najmä s poukazom na to, že žalovaní 1/ a 2/, ktorí tvoria procesné spoločenstvo, sú manželia.

18. Nad rámec vyššie uvedeného záveru o neprípustnosti dovolania dovolací súd dopĺňa, že v prípade procesného spoločenstva hovoríme o tzv. subjektívnej procesnej kumulácii, kedy na jednej, prípadne na oboch stranách sporu vystupuje viacero subjektov. Civilný sporový poriadok rozlišuje niekoľko druhov procesných spoločenstiev, a to procesné spoločenstvo samostatné (§ 76 CSP), procesné spoločenstvo nerozlučné (§ 77 CSP) a procesné spoločenstvo nútené (§ 78 CSP). Posúdenie toho, o aký druh spoločenstva ide, je vecou súdu. Charakter procesného spoločenstva je determinovaný charakterom predmetu konania. Pre samostatné spoločenstvo je charakteristické, že každý zo spoločníkov má samostatný procesný nárok, každý zo spoločníkov robí úkony sám za seba. V prípade nerozlučného spoločenstva úkony jedného subjektu spoločenstva zaväzujú každý ďalší subjekt, ktorý je členom procesného spoločenstva. Pokiaľ ide o tzv. solidárne záväzky, dovolací súd je toho názoru, že sa jedná o samostatné procesné spoločenstvo (rozhodnutie NS SR sp. zn. 3Cdo 143/2008).

19. V prejednávanej veci rozhodol súd prvej inštancie rozsudkom pre zmeškanie žalobcu, a to z dôvodu, že žalobca sa nedostavil na pojednávanie, hoci naň bol riadne a včas predvolaný a svoju neprítomnosť náležite neospravedlnil. Súd prvej inštancie z tohto dôvodu žalobu žalobcu zamietol, a to vo vzťahu k obom žalovaným. Odvolací súd, na základe podaného odvolania, zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že vo vzťahu k žalovanej 2/ rozsudok pre zmeškanie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, práve s ohľadom na samostatné procesné spoločenstvo žalovaných a taktiež s ohľadom na to, že návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie podal len žalovaný 1/ prostredníctvom svojho splnomocneného zástupcu. Advokát žalovanej 2/ sa pojednávania nezúčastnil.

20. Nad rámec uvedeného k inštitútu rozsudku pre zmeškanie žalobcu dovolací súd uvádza, že tento možno vydať len na základe návrhu žalovanej strany, t. j. bez procesnej iniciatívy žalovaného nemožno prikročiť k vydaniu rozsudku pre zmeškanie v neprospech žalobcu. V prípade procesného spoločenstva

je potrebné rozlišovať, či sa jedná o samostatné alebo nerozlučné procesné spoločenstvo. V prípade samostatného spoločenstva je možné rozhodnúť vo vzťahu ku každému spoločníkovi samostatným rozsudkom. Zároveň je však nevyhnutné, aby návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie podal každý spoločník samostatne. V prípade, ak niektorý zo samostatných spoločníkov nepodá návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie, nemožno vo vzťahu k nemu rozhodnúť týmto rozsudkom.

21. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Zo skutkového stavu zisteného v danej veci vyplýva, že žalobca a žalovaní uzatvorili dňa 12.05.2008 Zmluvu o poskytnutí bezúčelovej hypotéky č. 001/042274/08-004/000 (ďalej len „zmluva“), na základe ktorej poskytol žalobca žalovaným úver vo výške 33 193,92 eur. V predmetnej zmluve vystupujú žalovaní ako solidárni dlžníci, čo vyplýva z čl. 14, bod 14.10 zmluvy, podľa ktorého ak na strane dlžníka je viac osôb, sú záväzky týchto osôb voči VÚB spoločné a nerozdielne. Žalovaní sa pri splácaní úveru dostali niekoľkokrát do omeškania pričom od 24.08.2016 úver prestali splácať. Na základe uvedeného pristúpil žalobca (po predchádzajúcich výzvach) k predčasnej splatnosti úveru a podal na súd žalobu.

22. Dovolateľka vo svojom dovolaní v súvislosti s námietkou ohľadom procesného spoločenstva poukázala na skutočnosť, že žalovaní sú manželia. V kontexte povahy záväzku medzi manželmi a druhu procesného spoločenstva dovolací súd uvádza nasledovné. Spoločné záväzky manželov môžu mať povahu deleného, nedeleného alebo solidárneho záväzku. Solidárna zodpovednosť môže byť založená rôznym spôsobom, napr. právnym predpisom, rozhodnutím súdu, dohodou účastníkov...V prejednávacom spore solidárna zodpovednosť žalovaných vyplýva, ako už bolo vyššie uvedené, z čl. 14, bodu 14.10 zmluvy. Právnym dôsledkom pasívnej solidarity je, že veriteľ je oprávnený požadovať celé plnenie od ktoréhokoľvek zo solidárne zaviazaných dlžníkov. Manželia sú solidárne zaviazaní ex lege z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí v bežných aj iných než bežných veciach (§ 145 ods. 2 OZ). Ak počas trvania manželstva vznikne z právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí konaním hoci len jedného z manželov platne záväzok (dlh), obaja manželia majú postavenie solidárneho dlžníka a voči veriteľovi sú zaviazaní spoločne a nerozdielne. Veriteľ môže žiadať poskytnutie plnenia od ktoréhokoľvek z manželov a každý z manželov je oprávnený a povinný splniť solidárny záväzok v celom rozsahu s účinkami pre druhého manžela. Za solidárny záväzok manželia zodpovedajú svojim výlučným majetkom, ako aj majetkom v ich bezpodielovom spoluvlastníctve.

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení z 26. októbra 2016 sp. zn. 6 Cdo 544/2015 uviedol, že k otázke charakteru spoločenstva medzi solidárne zaviazanými dlžníkmi už zaujal stanovisko, napríklad v rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 203/2005. uviedol, že „žalovaní solidárni dlžníci sú zásadne samostatnými a nie nerozlučnými spoločníkmi v konaní. Vysvetlil, že právny základ záväzku každého z nich a prípadné námietky proti nemu môžu byť u každého spoločníka posúdené nezávisle. Samotná povaha solidarity sa vyznačuje mnohosťou právnych vzťahov spätých iba totožnosťou plnenia či predmetu plnenia.“

24. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalovaní ako solidárne zaviazaní dlžníci, majú procesné postavenie samostatných spoločníkov, a teda pre vydanie rozsudku pre zmeškanie vo vzťahu k oboj žalovaným bol potrebný návrh na takýto postup od oboch žalovaných a to najmä preto, že žalovaní aj keď sú manželia, zvolili sa na zastupovanie v konaní iných zástupcov, pričom v plnej moci každý z nich určil svojmu zástupcovi určitý rozsah práv a povinností. Dovolací súd je preto názoru, že zástupca ktoréhokoľvek žalovaného nedisponoval v súdnom konaní takým oprávnením, aby za inú osobu (v tomto prípade druhého manžela - za žalovanú 2/) so samostatným zástupcom, mohol zrealizovať akékoľvek procesné návrhy, teda nemal oprávnenie navrhnúť vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu podľa § 278 CSP.

25. S ohľadom na vyššie uvedené dôvody, dovolací súd konštatuje, že dovolateľka neopodstatnene namietala dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, preto dovolanie bolo odmietnuté v súlade s ustanovením § 447 písm. c) a f) CSP.

26. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje s poukazom na § 451 ods. 3 veta druhá CSP.

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.